

LAGUN EZKUTUA

Ohituta gaude errietak jasotzen, gaizki zer egin dugun entzuten, besteen alde txarrak ikusten. Gehiago kostatzen zaigu gauza onak esatea.

Tratu ona nahi dugu, eta horri jarriko diogu arreta: mezu positiboak emateari, zaintzeari, ereiteari. Horretarako, *lagun ezkutuaren* jolasa egingo dugu gelan. Denak prest? Has gaitezen bada!

**Arkaitz
Zipitria
Mendizabal**

BESTEEI BEGIRA

Doinua:
**Nere senarrarekin I
Zortziko txikia**

Gure ikasgelan beti ez dugu tratu ona ematen. Batzuetan, petral ibili ohi gara ondokoekin. Ea bertso hauek baduten antzik gure eguneroko zenbait egoerarekin...

-Aupa arratsalde on
zer moduz **zaudete?**

-Zu gabe askoz ere
hobeto **geundeke...**

-Gauza bat, komunera
joan al **naiteke?**

-Zeinek lapurtu dizkit
bi kromo **pakete?!**

-Lehen orrian hasiko
dugu gaur **eguna.**

-Hori ja egin dugu...

-Jope! Ze **astuna...**

-Zergatik jarri duzu
kopeta **iluna**

ba al dakizu zer den
egingo **duguna?**

-Boligrafo guztiak
bota **dizkirate!**

-Eta berak lehenago
esan dit **callate!**

-Hodeirekin berbetan
zabiltza jo ta ke...

-Eta horrek egiten
ote dizu **kalte?**

-Hitz egiten ematen
duzu **lorittoa...**

-Zu txibato bat zara,
berbalapikoa!

-Ea, amai dezagun,
ez al da **nahikoa?**

-Zergatik jo didazu
orain **ostikoa?**

-Hankak jarri dituzu
nire mahai **azpian...**

-Ipini ditut libre
zegoen **tokian...**

-Bakoitzak egon behar
du bere **zatian...**

-Baina ni ez naiz sartzen
modu **egokian!**

-Niri bost, hori ez da
nire **arazoa...**

-Ez al dago soberan
lehenago **erasoa?**

-Idaztean luzatzen
du bere **besoa...**

-Ze bestela ezin dut
idatzi **bertsoa!**

ASIER ETA YAGO

Ander
Lizarralde
Jimeno

Doinua:
Sagutxo batzuekin
Hamarreko txikia

Haserretzen garenean, tratu txarretan erortzen gara askotan. Errespetua galtzen diogu parekoari. Eta ez dugu ikusi nahi gure esku zer dagoen, guk zer egin dezakegun egoera alda dadin.

Bertsoei oinak falta zaizkie. Ea puntu bakoitzean oin egokia hautatzen dugun!

-Eser zaitetze biak
Asier eta Yago horrela ezin dugu jarraitu _____ zuen artean oso giro txarra _____
-Egongo ez naiz ba ni mindua _____ ,
"Potolo" deitu badit klasean lehenago!

zeharo
gehiago
dago

-Asier egia al da kontatutakoa?
Bai, baina berak lehendik deitu dit _____
-Hori ez da egia gezurti _____ !
-Utzi alde batera _____
giro hau ez dut eta oso gustokoa.

halakoa
tontoa
gertatutakoa

-Errudunikan ez dut behar bikotea zer da bakoitzak hontan jarri dun _____ ?
Zer egin duzu gaizki zuk Asier _____ ?
-Ba lehenago Yagori "potolo" _____
-Ta nik "tontoa" esanez burla egitea.

parte
esatea
maitea

-Asier esan zaidazu Yagoz zerbait ona:
-Ba, dela gure gelan dagon _____
-Yago esan dohain bat gure _____ :
-Ikusten badu larri ondoko _____ bera da laguntzeko beti prest dagona.

pertsona
graziosona
Asiertxona

-Onartuz besteari behar den bezela gure gustukoa den zerbait _____ ez al zarete hobeto sentitzen _____ ?
-Bai, ni hobeto nago ez nago _____
-Bai, nik ere uste dut alaitu naizela.

horrela
baduela
goibela

-Hitz politik ez zaio irteten askori ta errezegi berriz, "tonto" eta " _____ ".
Nahi baduzue besteek tratatzea _____ ez zaitetze burlaren jokoan _____ bizitzan jasotzen da ematen den hori!

ongi
erori
lodi

**Estitxu
Arozena
Albizu**

AMORRUAREN AMORRUZ

Doinua:
*Hamalau heriotzena I
Hamarreko txikia*

Haserretzen garenean, amorrua pizten zaigu.
Zer egiten dugu guk amorratzean? Nola bideratu ohi dugu haserrea?

Bihurtu nahiko banu mundua **sarraski** suntsituko nituzke zortzitan **zazpi** eta hau da aholkatzen dutena **zehazki**: zaku bat kolpatzea sentitzean **gaizki**. Hori egin dut baina ez da izan **aski**.

Egin behar badizu barruak **eztanda** ez duzu moldatuko txarrena **emanda** baso bat hautsi edo atea joz **danba**. Zergatikan ez eman, galderari **txanda**: beregatikan edo neregatikan da?

Nonbait noizbait horrela sentitzen **bazara** ez, ezazu pasatu tripak jaten **gaba**. Haserrea azaldu: hau pasa zait, **hara...** Horrek mina eman dit harek egin **traba!** Ezkutatzen baduzu **okerragoa** da.

Gorroto, sumin, herra eta **amorrazio** nahiz eta sentitzea ez dugun **desio** positibo bihurtuz hau dut **soluzio**: sumina bilakatu sortzeko **pasio**, amorrua bihurtu zait **motibazio**.

Eta egun hau badut azkenetan **azken?** Bizitzak ematen du hainbat **irakaspen**. Ez da amaitu beharrik ez badugu **hasten** amorruek pentsatzen ez badizu **uzten** proba ezazu bertso xorta bat **idazten**.

JOLAS GARAIAN

**Maialen
Lujanbio
Zugasti**

Doinua:

**Gure aurreko guraso zaharrak
Hamarreko handia**

Bakoitzak baditugu gure ikasgaiak, gelaz kanpo.
Ikasgaia izan daiteke besteei lekua uztea, edo nork bere espazioa hartzea.
Ikasgaia baloia pasatzea, edo nork bere jolasa asmatzea.
Ikasgaia inor taldetik ez botatzea, edo norberak erabakitzea taldean egongo den.
Ikasgai handiak, jolas garaikoak.

Saioa: Bertso Eguna 2015. Gaia: -Jolastu leike? -Ez!

Ikastolako jolastokiak
behar gintun aberastu
baina askotan justizitik ta
legetik horrek eskas du.
Baldin bazara neskato edo
dohain fisikoz eskatu,
herren bazabiltz, edo ez bazara
lider txikiekin nahastu...
Baloj jabeak maite ez duna
ezin liteke jolastu.

Beraz jabea bakarra da ta
berak nahi duen bezela
antolatzen da jolas tokia
ta antolatzen da gela.
Besteak dira bere meneko
ta bera da erregela.
Gizarte hontan gertatzen zaigu
jolastokian bezela;
zeinek esan zun umeek helduak
imitatzen dituztela?

Espazioa eta jokoa
nahi dugu geureganatu
ta beste gisaz eta justiziaz
gure erara banatu.
Baloj jabe den agintariak
ez gaitzala gu manatu.
Baloia ostu beharko zaio
eta besteontzat hartu,
edo bestela baloirik gabe
beste joku bat asmatu.

Azpimarratu ditzagun bertso bakoitzean oinak.
Hamarreko handiak zenbat oin ditu?

-Azter ditzagun bigarren bertsoko oinak. Zer gertatu da?

-Pentsa dezagun unetxo batez: bat-batean bertsoan ari garela, perfekzioan tematzea ona da ala norbere kalterako da?

-Akatsen bat egiten dugunean (azterketetan, adibidez), erraz barkatzen al diogu geure buruari?

**Amets
Arzallus
Antia**

BAZTERKETA SOTILAK

Doinua:
Munduko ilunabarra
Neurri berezia

Tratu txarra emateko modu asko daude. Batzuk hain dira sotilak...

Saioa: Txapelketa Nagusia, 2009.

Gaia: Goizero, autobusean hutsik geratzen den eserleku bakarra zure ondokoa izaten da.

Sortzean ginen bost anai
inork ez zuen joan nahi
neri esan zidaten ai
"Hik balio dek hi joan hai!".
Afrikan ezin genuen bizi
eta Europa amesgai.
Hara bi urte Euskal Herrian
aukera hobe baten zai
baina ez dakit zer den azala
zer den begi zer den usai...
Autobus hontan gogoratzen naiz
pateran gentozen nornahi
han zeinen estu gentozen eta
hemen tamalez zein lasai! (bis)

Ta bakardade sakona
hik ez, ez nauk abandona
Koranari jaramona
ta irakurtzen dut Mahoma
hark esaten dit "Segi aurrera
hi baihaiz pertsona ona".
Baina badoaz bi ejekutibo
ta neskatxa baten gona
zigarroa errez bizar ta guzti
aurrera doa gizona
baina hara hor zahar bat badator
ta gerturatu da hona.
Lehenengoa zu zera eta
eskerrik asko amona! (bis)

Ni Mohamed naiz izenez
ta Iñaki ezizenez
neure motxila gizenez
disco saltzaile naizenez
autobus hontan nator goizero
neure gogo neure senez
baten bat neure ondoan ea
jartzen den itxaropenez
baina hemengoak azalez eta
hitzez zuriak direnez
bi urteotan ez dator inor
ta hemen nago neure penez:
autobus baten barruan goaz
baina bide berean ez. (bis)

Bertso neurririk luzeena: 9 puntukoa

Azpimarratu ditzagun bertso honetako oinak.

*Pista bat: 9 puntuko bertsoa da. Beraz, zenbat oin aurkitu beharko ditugu?

Poto al da?

Erreparatu dezagun lehen bertso oinetan: "ai" eta "hai" oinak darabiltza Ametsek. *Poto* al da? Zergatik? Hirugarren bertsoan, berriz, "ona" eta "hona" oinak baliatu ditu Ametsek. *Poto* egin al du?

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA

Jone
Uria
Albizuri

Doinua:
Baserrian jaio nintzen
Neurri berezia

Gure gizartean ere, emakume asko eta asko hil eta bortxatu egiten dituzte urtero. Kale ilunetan bakarrik ibiltzeak beldurra ematen dio, horregatik, emakume askori.

Saioa: Bizkaiko Txapelketa Finala, 2016.

Gaia: Gizona zara. Goizaldean etxera bidean, neska bat doa zure aurretik oinez.

Neskak, zure pauso hotsak entzuteagaz batera, ibilkera azkartu dabela somatu dozu.

Bilbon parrandatik bueltan
mozkor sartu naiz **metrora**
ta buruak egin dizkit
hiruzpalau **ziaboga**.
Tripa ere dantzan neukan
noski, behera eta **gora**
baina azkenik Algortan
irten ahal nintzen **kanpora**.
Neska bat daukat aurrean
eukiko ez banu **hoba**
pausoa azkartzen dabil
pasa ahala **denbora**.
Esango nioke "lasai,
joan zaitezke **gustora**".
Baina hitz egiten badiot
gehiago **beldurtuko** da.

Hiru farola eskasekin
kalean ez dago **giro**
eta nola ez sentitu
neskak hainbeste **bertigo**.
Hau pasa behar ote du
etxera doan **aldiho?**
Ez dakit zer egin martxa
bajatu edota **igo**.
Beldurtzeko nahiz badaukan
beraz nahikoa **motibo**,
hiru aldiz begiratu nau
ta laugarrenez **berriro**
ta ni epaituz bezala
begiekin egin **tiro**
ta ez dakit nola esan
"ez dizut ezer **egingo**".

Nolatan gertatu diren
aspaldi hainbat **atake**
gu ere jada epaitu
izaten **garamatzate**.
Nahiz hau konpontzeko izan
nik nahikoa **borondate**,
nire pauso hots bakoitza
bihurtu da bere **kate**.
Mundu hau eraiki dugu...
Ze mundu ta ze **gizarte!**
Mundu matxista honetan
ni ere naizenez **parte**.
Banku baten eseri naiz
nire etxetik **aparte**,
ta hementxe itxoingo dut
nahikoa hurruntzen den **arte**.

Guk ere bizi izan al dugu antzeko egoerarik?

TRATU ONAK

Doinua:

Agur sagar beltzeran

Hamarreko txikia

Ikusi dugun bezala, tratu txarra erraz irteten zaigu.
Eta arreta tratu ona emateari jarriko bagenio?

Inguruan eraiki
nahian tratu **ona**
bide berean goaz
praka eta **gona**
berdin da kolorea
neurria zein **forma**
elkarrekin hartua
elkarri **emona**
elkarbizitzan dago
gure **zoriona**.

Berdin zaigu altua
lodia zein **fin**
berdin da jatorria
Maroko zein **Txina**
dantzan bikaina edo
pilotan "**makina**"
librea nahi dut izan
eta **desberdina**
horrek egingo bainau
besteen **berdina**.

Erantzun txar batekin
begi biak **heze**
bakarrik sentitzea
hain gogor, hain **luze**
klasera etortzea
denean **oinaze**
elkar babes gaitzen
konfiantzaz **ase**
isiltasunak egin
orduak **konplize**.

Geure buruak maita
ditzagun **laguna**
besteak maitatzeko
da behar **duguna**
kideei eskaintzeko
dugun **ondasuna**
autoestimua da
horren **erantzuna**
nork bere buruari
dion **maitasuna**.

Tratu txarrak bere gain
dakarren **katea**
nahi nuke eten eta
pozik **ikustea**
beldurrik gabe bizi
den jende **askea**
gustatzen zait ohean
esna **amestea**
tratu onak bakarrik
dauzkan **jendartea**.

ETXEAN ERE TRATU ONAK

Julio
Soto
Ezkurdia

Doinua:
Bizia ez da nehoiz egoiten
Hamarreko handia

Iturria:
Argia astekaria

Zaintzen gaituen jendea izaten dugu gure inguruan.
Hara Julio Sotok nola eskertu nahi izan zuen bere "amuna".
Bertso hauetan agertzen den emakumeak gogorarazten al digu gutako bakoitzari gure amona?
Ala gurea beste izaera bateko amona da?

AMUNARI

Iruritarra zinen jaiotzez,
familian jateko **lain**.
Kristobalekin ezkondu zinen
Gorritiraino **gainez-gain**.
Hamalau seme-alaben ama
etxeokandre, **umezain**.
Bizi laurogeita hamabost urtez
begiak itxita **orain**.
Beti irrifar bat ezpainetan
Agapita **Barasoain**.

Etetik irten aurretik beti
kezkatan, **pentsamentuan**.
"Julio arroltze bat nahi al duzu?
Iñen datzut **momentuan**".
"Ezetz amuna" (etsitzen zuen
hirugarren **intentuan**).
"Ta pañueloa hartu al duzu?
Tori, eraman **eskuan**".
Nonbait bi bihotz zenituen guk
bakarra dugun **lekuan**.

Beti xahartuta ikusi zaitut,
beti aurpegi **ximela**.
Beti soineko ilun batekin
mantal azpian **sabela**.
Tokilla more bat bizkarrean,
atzo, gaur, bihar **bezela**.
Jakin nekien lur honetatik
denak joaten **ginela**.
Baina batzutan sinesten nuen
zu betirako **zinela**.

Begiak biltzen nituen zure
aldameneko **ohatzean**.
Esnatzen zinen bi-hiru aldiz,
nik buelta erdi **ohartzean**.
Komunera joan eta etorri,
nigana **gerturatzean**.
Leihoa ireki, gaua usaindu,
lanpara argiz **atzean**.
Orain arnasa falta zait zure
ohatzera **begiratzean**.

Heriotza da beti heriotz
bere malko, bere **minen**.
Baina honek zer kendu didan ez
nuke esaten **jakinen**.
Bizitza ez zait aurrera lehen
bezalakoa **eginen**.
Amuna eta biloba baino
zerbait gehiago **baikinen**.
Zuk "seme" deitzen ninduzun eta
zu niretzat ama **zinen**.

Pazko, udara, Urtezahar-Berri,
igandeetako **aintza**.
Jendez betetzen zen sukaldea
mahai inguruko **zaintza**.
Kafesnea ta galletak zure
bisitaroko **eskaintza**.
Familiako enborra zinen
maitakorra, **berdingaitza**.
Orain jakingo al dugu nola
mantendu zutik **zuhaitza**.

Miren
Amuriza
Plaza

Maddalen
Arzallus
Antia

ZAINTZA LANA IKUSGARRI

Doinua:

*Iskin hontatik idazten dizut
Zortziko handia*

Gure gizartean zaintza lanari ez diogu bere balioa ematen.
Ikusezina zaigu, esker txarrekoa askotan.
Hara bi bertsolarik nola baliatu zuten oholtza, itzaleko lan hori fokoan argipetik eskertzeko.

ABIZENAREN AURRETIK IZENA ERE BADUGU

Ez dut gogoan lehen muxua
lehendabiziko **bularra**
ez dut gogoan bizirauteko
bertatik edan **beharra**
nahiz eta ahaztu amak lehenengo
eginiko **irrifarra**
ziur naiz hortik datorkidala
bertsotarako **indarra**.

Nere herriko neskatxa maite
kantatzen zidan **gauetan**
eta halaxe hasi ohi nintzen
egunero **ametsetan**
gaur gure amaren sehaska-kantetz
gogoratzen naiz **plazetan**
haren ahotsa ateratzen zait
kantuan **nagoenetan**.

Nahiz ta gutxitan aipatu dudan
bertsotan bere **izena**
nahiz txapelketan bere lekua
den guztietan **zailena**
sarri esan dit nere fansetan
handiena bera **dena**
baina ez daki ni neu naizena
bera miresten **duena**.

Haren ondoan bizi izan naiz
erregina bat **bezela**
ezin zitekeen hobeto bete
ama on baten **papela**
segundo batez pentsatuz gero
ni epaile bat **naizela**
euren buruan jarriko nuke
Euskal Herriko **txapela**.

Etxe barruko lamina eta
inguruetak **dama**
bihar goizean hurbil zaitzte
goxo-goxo **beregana**
ta esaiozue orain artean
lotsaz gordetako **dana**
eskerrik asko guztiagatik
asko maite zaitut, **ama**.

LAGUN EZKUTUARI MEZUA

Has gaitezen, bada, inguruan harreman onak ereiten.

Ikasgelan *lagun ezkutua*ren *jolasa* egingo dugu. Zozketa egin, eta bakoitzak mezu bat idatziko diogu egokitu zaigun kide horri, eta beregan estimatzen ditugun ezaugarriak nabarmenduko ditugu. Gero irudiz eta kolorez edertu, eta ea asmatzen duen nork idatzi dion!

Hara hemen eredu batzuk.

Doinua:

Orriak airez aire

Kopla edo lauko txikia

Beti umoretsua,
alaia, **jatorra**
mundiala da zure
barre **itsaskorra**.

Doinua:

Dama gazte xarmant bat

Zortziko txikia

Beti isil-isilik
zatoz **eskolara**
baina hain berezi da
zure **begirada**
mintzatzen zarenean
dakizun **gisara**
ikaskide guztiok
txunditu ohi **gara**.

Doinua:

Omendu nahian etorri gara

Kopla edo lauko handia

Egun guztia pasatzen duzu
istorioak **asmatzen**
ta hain jostari kontatuz gero
ez gara inoiz **aspertzen**.

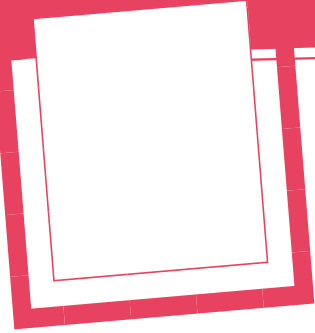
Doinua:

Herri txikien negu gordina

Zortziko handia

Eskuzabala izaten zara
hamaiketakoarekin
triste banago alaitu ohi naiz
zure hitz goxo **batekin**
beharra badut laguntzen nauzu
etxerako lan **zailekin**
dena egiten zait errazago
zu moduko **lagunekin**.

LAGUN EZKUTUA

Doinua:

Handwriting practice area consisting of ten horizontal dotted lines.